

Рецензія

кандидата педагогічних наук, доцента

Чистякової Ірини Анатоліївни

**на дисертацію Пан Бо «Методика формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)**

Актуальність теми наукової роботи. Актуальність дослідження зумовлена тим, що дисертантка порушує проблему формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання з метою посилення уваги до важливості музичного мистецтва у процесі навчання молодших школярів. Акцентовано увагу на тому, що новітні процеси в сучасному суспільстві забезпечуються особливістю концептуальних підходів до розвитку освіти, в межах якої відбувається становлення висококультурної особистості, її духовності та відповідальності до культурно-соціальних подій сьогодення. Доведено пріоритетну роль освітніх орієнтирів у зміні соціального ідеалу особистості, яка реалізується в тому числі у процесі музичного навчання, спрямованого на становлення духовної, компетентної, творчої особистості. Відтак, погоджуємося з авторкою, що розв'язання означеного завдання уможлиблюється за умов інноваційного перегляду змістових аспектів і методичних засобів навчання, спрямованих на формування провідних компетентностей особистості, зокрема в галузі мистецької освіти.

Актуальність означеної проблеми зумовлена також необхідністю з'ясування суперечностей, як-от: між посиленням потреби кожної нації у збереженні культурного досвіду та реальним станом сформованості мистецьких компетентностей підростаючого покоління; між наявністю в освітній практиці різноспрямованих підходів до методичних засобів

мистецького навчання підростаючого покоління і недостатнім рівнем теоретичного обґрунтування обраної проблеми; між необхідністю нових змін у змісті методичного забезпечення музичного навчання (на уроках мистецтва та в позаурочній діяльності) та не повною розробкою означеного питання в площині формування мистецько-пізнавальної компетентності.

Розв'язання зазначених суперечностей у дослідженні ґрунтується на відповідній теоретико-методологічній основі, а саме ґрунтовних наукових розвідках у галузі філософії, педагогіки, мистецтвознавства стосовно важливості мистецької сфери у становленні духовності особистості, психолого-педагогічних аспектів розвитку здібностей, наукових теорій художньої діяльності задля становлення особистості, концепцій музичної освіти, проблем навчання молодших школярів, підходів до формування музичної культури підростаючого покоління, формування художніх смаків і потреб школярів, підготовки вчителя музичного мистецтва, розуміння компетентнісного підходу в мистецькій освіті.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри хореографії та музично-інструментального виконавства ННІ культури і мистецтв Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка і становить складову комплексного дослідження з тем «Україна у світовому мистецькому просторі: діалог культур» (Державний реєстраційний номер 0119U103419 від 01.2019р. до 12.2021р.) та «Теорія та методика підготовки фахівців у контексті інноваційного розвитку мистецької освіти» (Державний реєстраційний номер 0122U000265 від 01.2022 р. до 12.2024 р.).

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. Ґрунтовний аналіз дисертаційної роботи виявив, що дослідження окресленої проблеми є цілісним, системним і повним, оскільки автором роботи науково обґрунтовано як теоретико-методичні основи формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного

навчання, так і методику формування означеного феномену з експериментальною перевіркою її ефективності.

У дисертації здобувачкою з метою розробки методики формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання, використовуючи методи аналізу, порівняння, систематизації, узагальнення та системно-структурного аналізу було виокремлено й теоретично обґрунтовано структуру та функції формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів під час навчання музичного мистецтва. Згідно з результатами проведеного дослідження визначена структура є системним поєднанням таких компонентів, як: мотиваційно-заохочувальний; гносеологічно-оцінювальний; творчо-діяльнісний. Формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання враховувало реалізацію таких функцій, як: мотиваційно-розвивальної, культурологічної, інтелектуально-почуттєвої, комунікативно-творчої.

Ядром дисертаційної роботи стала розроблена й науково обґрунтована методика формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання, яка базується на педагогічних умовах, як-от: 1) досягнення культурологічних орієнтирів під час музичного навчання; 2) забезпечення індивідуалізації мистецького навчання; 3) реалізація єдності раціональних і емоційних способів освоєння мистецтва, відповідних формах та методах.

Здобувачкою експериментальним шляхом підтверджено ефективність авторської методики формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання та доцільність її впровадження в освітній процес.

Нові факти, одержані здобувачем. Задля досягнення поставленої мети Пан Бо визначає та розв'язує конкретні пошуково-дослідницькі завдання в межах обраної проблематики.

Наукова новизна здійсненого дослідження є беззаперечною, оскільки вперше визначено сутність, зміст, структуру, функції мистецько-пізнавальної компетентності, а також критерії, показники та рівні її сформованості як комплексу знань, умінь, навичок, сформованих ставлень, досвіду, рівень засвоєння яких дозволяє учневі діяти адекватно в певних навчальних і життєвих ситуаціях, що у взаємозв'язку з ключовими, міжпредметними й естетичними компетентностями виступає інтегральною основою ефективності мистецького навчання, а також розроблено, теоретично обгрунтовано й експериментально перевірено методику формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у перебігу експонуально-активізуючого, когнітивно-оцінювального, продуктивно-творчого етапів.

Ступінь обгрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, опублікованих працях. На підставі аналізу тексту дисертації можемо констатувати обгрунтованість її наукових положень та висновків, оскільки вони спираються на низку методологічних підходів, оригінальних методичних принципів та сукупність дослідницьких методів. Серед останніх визначимо Теоретичні – аналіз, порівняння, систематизація та узагальнення філософських, психологічних, педагогічних, музикознавчих джерел з метою визначення й аргументування базових понять: «компетентність», «мистецько-пізнавальна компетентність молодших школярів у процесі музичного навчання», розкриття специфіки навчання музичного мистецтва в учнівській аудиторії та поза нею, розробки й обгрунтування методики формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у ході музичного навчання. Емпіричні – педагогічне спостереження, анкетування, тестування, бесіда, педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний та контрольний його етапи) – задля з'ясування результативності проведеної експериментальної роботи. Математичні – для опрацювання, порівняння результатів

експериментального дослідження з метою підтвердження їх достовірності. Екстраполяції – для застосування висновків щодо методичного забезпечення формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання.

Про обґрунтованість наукових результатів дослідження свідчить їх апробація на міжнародних: «Проблеми мистецько-педагогічної освіти: здобутки, реалії та перспективи» (Суми, 18-19 травня 2022 року), “Topical issues of modern science, society and education” (Kharkiv, October 3-5, 2021 року); «Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи» (Суми, 28 жовтня 2022 року); «Освіта для ХХІ століття: виклики, проблеми, перспективи» (Суми, 16-17 листопада 2021 року); «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін» (Суми, 27-28 квітня 2023 року) та всеукраїнських: «Інновації в освіті і педагогічна майстерність учителя-словесника» (Суми, 29-30 жовтня 2021 року) науково-практичних конференціях.

Значення для науки і практики отриманих результатів. Дисертаційна робота Пан Бо має незаперечне практичне значення, яке полягає в тому, що теоретичні позиції та методичні винайдення дослідження можуть бути використані під час підготовки студентів педагогічних університетів до мистецької роботи зі школярами; в ході оновлення змісту уроків мистецтва та позаурочної роботи; у практиці оцінювання мистецьких досягнень здобувачів освіти; в оновленні робочих програм, написанні навчальних і методичних посібників та слугувати основою для оновлення змісту навчальних дисциплін «Методика музичного навчання», «Методика загальної музичної освіти».

Оцінка змісту та завершеності дисертації. У вступі доведено актуальність та доцільність кваліфікаційної наукової праці, презентовано науковий апарат дослідження, його наукову новизну, практичне значення та структуру.

У першому розділі обґрунтовано теоретичні основи проблеми формування мистецько-пізнавальної компетентності, висвітлено сутність, зміст, структура та функції мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів.

У другому розділі висвітлено методологічні підходи, принципи, педагогічні умови та методи формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів.

У третьому розділі репрезентовано імплементацію авторської методики й результати діагностики рівнів сформованості мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання. Загальні та розділові висновки логічні й аргументовані, відображають результати та завдання дослідження, підтверджуючи досягнення визначеної мети.

Список використаних джерел (216 найменувань, 42 з них іноземною мовою) демонструє наукове підґрунтя дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи здобутки дисертантки, вважаємо за необхідне висловити в дискусійному плані такі побажання до поданої дисертаційної роботи:

1. У роботі подано значну кількість методів формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання. Вважаємо, що робота виграла б, якби в ній було представлено технології дистанційного навчання формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання.

2. Безперечним концептуальним досягненням наукового дослідження є розроблена та презентована дисертанткою методика формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання. Втім, на нашу думку, було б доцільно унаочнити методику у вигляді моделі.

3. З огляду на теоретичну і практичну значущість дисертаційної роботи, слід висловити побажання Пан Бо щодо подальшого впровадження

отриманих результатів у вигляді окремого методичного посібника чи ґрунтовних методичних рекомендацій для викладачів закладів вищої педагогічної освіти.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях. Основні теоретичні положення та висновки дисертації викладено у 8 публікаціях автора, з них 3 статті в наукових фахових виданнях України, 1 стаття в закордонному виданні, 4 праці апробаційного характеру. Аналіз наукових робіт здобувача, що вказані у списку опублікованих праць за темою дисертації, дає можливість стверджувати, що опубліковані роботи повною мірою відображають основні положення та висновки дослідження. Зміст публікацій, зокрема – і апробаційних матеріалів, представлених дисертанткою на чотирьох науково-практичних конференціях різного рівня, повною мірою розкривають дослідницьку проблему з формування мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання. Кількість, якість та повнота висвітлення результатів та відображення змісту дисертації відповідає встановленим вимогам.

Загалом вважаємо, що дисертація пройшла належну апробацію, є самостійною науковою працею, яка має завершений характер. Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що за змістом, структурою вона відповідає чинним вимогам, які висуваються до робіт такого рівня.

Висновок про відповідність дисертації чинним вимогам. Дисертація «Методика формуванні мистецько-пізнавальної компетентності молодших школярів у процесі музичного навчання» є завершеною науковою працею, у якій її авторкою, Пан Бо, отримано нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, що має значення для розвитку теорії та методики музичної освіти. Дисертаційна робота Пан Бо відповідає чинним вимогам пп. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування

рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її авторка Пан Бо заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Рецензент:

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач аспірантури і докторантури
Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

И. Чистякова

Ірина ЧИСТЯКОВА

